

VESTFOLD, TELEMARK OG BUSKERUD STATSADVOKATEMBETER

Politimester Ole B. Sæverud
Sør-Øst politidistrikt
Postboks 2073
3103 TØNSBERG

REF.:

VÅR REF.:

DATO:
03.01.2022

RAPPORT ETTER INSPEKSJON/TILSYN AV PÅTALEENHETENE KNYTTET TIL GDE'ENE I VESTFOLD, TELEMARK OG BUSKERUD I SØR-ØST POLITIDISTRIKT

1. Innledning:

Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeter avholdt inspeksjon/tilsyn av påtaleenhetene knyttet til de tre GDEene (geografisk driftsenhet i henholdsvis Vestfold, Telemark og Buskerud) i Sør-Øst politidistrikt i uke 47. Inspeksjonen ble fra embedets side utført av førstestatsadvokat Anne M. Katteland, statsadvokatene Anders Mandal Funnemark og Håvard Kalvåg samt konstituert statsadvokat Helene Holtvedt. Statsadvokat Vibeke Gjøslien Martins bidro også til noe av saksgjennomgangen.

Inspeksjoner og tilsyn er en viktig del av statsadvokatenes fagledelse av politiet. 1. januar 2016 trådte Politireformen i kraft (nærpolitireformen). Dette har vært en krevende og omfattende omorganiseringsprosess for politidistriktet. Politidistriktet har nå gjennomført reformen, og samtlige enheter er på plass.

Dette er embedets fjerde inspeksjon av GDEene i ny organisasjon. GDEene håndterer de straffesakene som ikke faller inn under de tre spesialseksjonene; spesiell etterforskning, seksuelle overgrep og vold mot barn, samt økonomi- og miljøkriminalitet. Formålet med inspeksjonen er blant annet å kontrollere hvordan straffesaksbehandlingen fungerer sett opp mot sentrale og lokale direktiver.

Embedet besøkte geografisk driftsenhet i Vestfold (Tønsberg) og Telemark (Skien) tirsdag 23. november, og Buskerud (Drammen) onsdag 24. november, hvor det ble avholdt heldagsmøter. På møtet i Vestfold deltok førstestatsadvokaten alene, i Telemark deltok tre statsadvokater og i Buskerud deltok førstestatsadvokaten og en statsadvokat. Det var sykdomsfravall hos en statsadvokat som var tiltenkt å delta både i Vestfold og

Buskerud. Fra politidistriktets side deltok lokal påtaleledelse, leder for den geografiske driftsenhet og leder(e) for etterforskning og forebyggende. Det ble også gjennomført samtaler med flere påtalejurister fra GDEene om blant annet arbeidsmiljø, porteføljebehandling og den generelle arbeidssituasjonen for den enkelte.

Deretter ble det også gjennomgått diverse rapporter/redegjørelser, herunder bl.a. forskjellige typer statistikk relatert til straffesaksbehandlingen, samt gjennomgang av forskjellige sakstyper.

Den siste dagen under inspeksjonen hadde vi en foreløpig oppsummering av inspeksjonen/tilsynet. Til stede var blant annet politimesteren, lokale påtaleledere, påtalejurister, etterforskningsledere og ledelsen av GDEene. Møtet ble avholdt fysisk på politihuset i Tønsberg og samtidig streamet til flere tjenestesteder. Inspeksjonen ble avsluttet med at det ble gjennomført en fagdag for påtalejuristene.

2. Gjennomgang av straffesaksbehandlingen på den enkelte enhet

2.1 Bemanning (påtale, etterforskning og kontorstøtte):

Buskerud:

Påtaleseksjonen i Buskerud har (pr november 2021) 20 faste stillingshjemler, inklusiv seksjonsleder og avsnittsleder, og alle stillingene er besatt. Juristene er steds plassert i Drammen, Hønefoss og Kongsberg. Seksjonen har siden januar/februar i år vært ganske stabilt bemannet etter at det tidligere har vært store utskiftninger. På tampen av året er det også ansatt en ekstra midlertidig politiadvokat i et års vikariat for å kunne møte eventuelle vakanser.

Seksjonen mener selv at en slik bemanning er tilstrekkelig til å dekke opp vakt- og saksjourtjeneste og behandle straffesakene på en forsvarlig måte. Bemanningen anses imidlertid ikke tilstrekkelig til å delta fullt ut på obligatorisk årlig opplæring (OÅO), systematisk erfaringslæring og tilbakemeldingsmøter.

Straffesaksavsnittet i Buskerud har (pr november 2021) 12,2 faste stillingshjemler, inklusiv leder, fordelt på 13 fast ansatte i ulike stillingsprosenter.

Etterforskning:

Den geografiske driftsenheten Buskerud er delt inn i fire tjenesteenheter:

- Drammen politistasjonsdistrikt
- Kongsberg politistasjonsdistrikt
- Hønefoss politistasjonsdistrikt
- Hallingdal lensmannsdistrikt

Drammen politistasjonsdistrikt:

Drammen har totalt (pr. november 2021) 55,5 stillingshjemler. Seksjonen ledes av en seksjonsleder og er inndelt i 4 avsnitt: (1) FSI lokalt (Buskerud), (2) etterretning og operativ etterforskning Buskerud, (3) etterforskning i Drammen og (4) etterforskning i Eiker. Hvert avsnitt ledes av en avsnittsleder. Tre etterforskere fra Drammen/Eiker går på integrertliste FSI. De dekker opp dagtid hver 6. helg.

Etterforskningsavsnittene i Drammen og Eiker har god kontroll på de prioriterte sakene, men har kapasitetsutfordringer med å følge opp gjengangere som representerer en stor del av saksporteføljen. Med den tilgjengelig ressurs de har hatt, har pri vold/mistenkelig dødsfall/saknet person/branner vært hovedprioritet.

Kongsberg politistasjonsdistrikt:

Kongsberg har totalt (pr. november 2021) 1 seksjonsleder, 1 etterforskningsleder, 1 forebygger, 4 etterforskere (hvorav 1 i kun 60 % stilling). 2 av etterforskerne deltar på patruljeliste hver 4. helg og 1 går på liste på FSI Buskerud hver 6. helg. Enkelte dager er det hull på listene på patruljeseksjonen, som da fylles med IP-godkjente etterforskere.

Etterforskningskapasiteten oppgis å være på et minimum og den er sårbar for fravær av kortere eller lengre perioder. Den er også fullstendig avhengig av at patruljeseksjonen bidrar inn i etterforskningen både i forhold til taktiske og tekniske etterforskningsoppgaver.

Hønefoss politistasjonsdistrikt:

Hønefoss har totalt 20 ansatte (pr november 2021), hvorav 1 seksjonsleder, 3 etterforskningsledere (PEL), 1 fagleder forebyggende, 10 etterforskere og 5 forebyggere. Av disse går 16 på integrert liste (3 PEL og 14 etterforskere/forebyggere) og 3 går på etterforskerliste. Seksjonen har 3 vikarer i stilling som etterforskere og for tiden er 1 PEL og 4 i prosentvise stillinger sykemeldte. Det er avgitt 0,5 årsverk som vara Hovedverneombud (HVO) i Sør-Øst.

Seksjonen mener de ikke er tilstrekkelig bemannet og fremholder at den i liten grad evner å etterforske sakene "godt nok". Saker blir liggende unødvendig lenge, noe som kan medføre at viktige bevis glipper og at frister ikke blir overholdt. Seksjonen har så langt i 2021 i noen grad evnet å prioritere mellom sakstyper, men gjenåpning av samfunnet og andre prioriterte oppgaver har bidratt negativ og restansene har økt.

Hallingdal politistasjonsdistrikt:

Hallingdal har (pr. november 2021) 1 seksjonsleder etterforskning og 1 politifaglig etterforskningsleder (PEL). Det er også 1 etterforsker som har hovedansvar for beslag, DNA, signalering, barnevernsmeldinger, samt noe krimvaktjeneste. Øvrige 18 politiansatte dekker vakt og beredskap 24/7, og jobber med etterforskning, patruljetjeneste og forebyggende arbeid. Det er ingen vakante stillinger i Hallingdal (pr. november 2021).

Etterforskningskapasiteten oppgis å være sårbar da mannskapene jobber i en kombinert tjeneste hvor patruljetjenesten primært må dekkes, og deretter kommer etterforskningen og det forebyggende arbeidet.

Telemark:

Påtaleseksjonen:

Påtaleseksjon Telemark består av 15 stillingshjemler. Senhøsten 2021 har seksjonen hatt en til to vakante stillinger som følge av sykemelding og nye ansatte med oppstart på nyåret.

Seksjonen oppgir at den har en bemanning som gir forsvarlig behandling av alle straffesakene forutsatt at alle stillinger er besatt. Imidlertid har de ikke alltid kapasitet til å

følge opp kompetansehevede tiltak som OÅO, tilbakemeldingsmøter og systematisk erfaringslæring.

Straffesaksavsnittet:

Straffesaksavsnittet består av 10,05 stillingshjemler pr. 31.oktober 2021. Det er 1,6 stillingshjemmel mindre enn for ett år siden. Avsnittet har også i år hatt flere ansatte i langvarige sykemeldinger uten vikarer og gjennomsnittlig sykefravær hittil i år har vært 19 % (t.o.m. tredje kvartal). Kapasiteten per i dag anses forsvarlig, da ressursene er omorganisert og avsnittet er styrket med 1 års vikariat i 100% fra 1. november i år, samt 1 fast 100% stilling fra 1. januar 2022.

Etterforskning:

Driftsenheten i Telemark er inndelt i fire tjenesteenheter:

- Grenland politistasjonsdistrikt
- Midt- og Vest-Telemark lensmannsdistrikt
- Vestmar politistasjonsdistrikt
- Øst-Telemark politistasjonsdistrikt

Etterforskningen i tjenesteenhetene *Øst- og Midt- og Vest-Telemark* utføres i stor grad av patruljemannskap. Den til dels store graden av integrering gjøres av beredskapshensyn. Tjenesteenheten Øst har ingen etterforskere og kun en av to politifaglige etterforskningsledere (PEL) jobber 100 % med etterforskning. Midt og Vest-Telemark har tre PEL som jobber 100 % med etterforskning, men har ingen rene etterforskere (i 100 % stilling).

Tjenesteenhet Vestmar har 2 PEL men ingen av dem jobber 100 % som etterforskningsleder. Seksjonsleder i Vestmar har en kombinert rolle, med både personalledelse, PEL og etterforskning (naturlig med tanke på størrelse og sakstiltfang). Vestmar har 3 etterforskere i 100 % stilling, og 3 etterforskere som jobber kombinert med henholdsvis med etterforskning/operativt og etterforskning/forebyggende.

Tjenesteenhet Grenland har ni rene etterforskere i 100 % stilling i tillegg til to PEL i 100 % stilling som etterforskningsleder. 7 etterforskere jobber integrert ved patruljeseksjonen hver 3. helg. I tillegg har Grenland prisaks-teamet, som består av 1 PEL og 6 etterforskere som alle jobber 100 % med etterforskning. Grenland har også 4 operative etterforskere og et team på to etterforskere som jobber med gjengangere.

Vestfold:

Påtaleseksjonen:

Påtaleseksjonen i Vestfold har i alt 18 stillinger inkludert seksjonsleder og alle er pr. november 2021 besatt. I tillegg er det 9 stillinger på FSI hvorav 6 er besatt pr november, og de vil bli fulltallige pr. 15. desember. Påtale er ikke pålagt å gå med vakanser, men det tar tid å erstatte når noen slutter og å få nye inn i produksjon.

Det har tidvis vært et for høyt arbeidspress med store saker samt stor utskifting av mannskap. Det synes som det nå er en bedring i og med at alle stillingene nå er besatt.

Straffesaksavsnittet:

Straffesaksavsnittet er bemannet med 11,6 ansatte, hvorav en er sykemeldt/permisjon.

Etterforskning:

Driftsenheten Vestfold er inndelt i fire tjenesteenheter:

- Nordre Vestfold politistasjonsdistrikt
- Tønsberg politistasjonsdistrikt
- Sandefjord politistasjonsdistrikt
- Larvik politistasjonsdistrikt

Vestfold har 51 politistillinger fordelt på etterforskningsseksjonene på stasjonene og ingen av disse jobber integrert i patruljen. I tillegg er det 9 PEL og 6 etterforskere i 24/7-turnus på FSI-Vestfold. Seksjonene har mange midlertidige ansatte og stor turnover. Det er derfor mange unge etterforskere med lite erfaring. Etterforskningsseksjonene samlet er pålagt minimum 3 vakanser på etterforskerstillinger til enhver tid.

Det oppgis at det er for høyt arbeidspress per etterforsker med dagens bemanning og sakstilfang samt at opplæring av nyansatte og OÅO tar mye tid som går på bekostning av produksjon.

Forslag om omorganisering av påtale:

Pr. november 2021 jobber politidistriktet med en omorganisering av påtalemyndigheten i Sør-Øst. Det er forslag om å avvikle alle påtaleavsnittene, slå sammen to geografiske påtaleseksjoner og opprette tre nye seksjoner. Forslaget som er til behandling er at felles enhet for påtale inndeles i 6 seksjoner: (1) påtaleseksjon syd, (2) påtaleseksjon nord, (3) økonomi, miljø og inndragningsseksjon, (4) seksjon for særlig alvorlig kriminalitet, (5) fagseksjon for straffesaksstyring og (6) straffesaksseksjonen. Straffesaksseksjonen er foreslått videreført uten endringer fra i dag.

Forslaget innebærer at det opprettes to nye påtaleseksjoner syd (Vestfold og Telemark) og nord (Buskerud) som skal favne alle straffesakene som ikke faller inn under seksjonene økonomi, miljø og inndragning eller spesiell etterforskning (terror, drap, drapsforsøk, grove ran, kidnapping, organisert kriminalitet, forsvinninger som antakelig skyldes kriminell handling, overfallsvoldtekt). Den største praktiske betydningen for straffesaksbehandlingen dersom forslaget gjennomføres, vil være at spesialavsnittet SO/BV legges ned og at sakene og juristene overføres til påtaleseksjonene syd og nord.

Statsadvokatens bemerkninger:

Påtalekapasiteten på alle de tre GDE'ene synes nå å være på et bra nivå og det er meget positivt. Arbeidsmiljøet blant juristene fremstår godt og det klare inntrykket er at juristene trives på jobb. I fjorårets rapport beskrev vi at vi sporet en endring blant juristene i positiv retning, til forskjell fra inntrykket i 2019 som var preget av store utskiftninger og negativitet. Det er gledelig å se at denne positive trenden står ved lag også i år. Bemanningen fremstår stabil med færre utskiftninger og så vidt vi har fått opplyst er alle jurisstillinger nå besatt.

Som det fremgår ovenfor er de tre GDE'ene organisert ulikt når det gjelder etterforskning. Dette gjør det svært vanskelig – nær sagt umulig – for statsadvokaten å sammenligne etterforskningskapasiteten på driftsenhetene. Påtale gir imidlertid uttrykk for at det er dårlig kapasitet på etterforskning og at det tar uforholdsmessig lang tid å få utført små oppgaver. Det er svært uheldig dersom enkle og begrensede etterforskningskritt som gjenstår før saken kan påtaleavgjøres og som i seg selv ikke er særlig ressurskrevende - eksempelvis et kort telefonavhør – blir liggende på vent og medfører at samlet

saksbehandlingstid blir urimelig lang. Det opplyses også om at etterforskerne er lite tilgjengelige for juristene – at juristene ikke "får tak i" den enkelte ved behov.

Når det gjelder Buskerud, så vises det til redegjørelsen over av den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden som er for lang. Det er opplyst at noen få personer trekker uforholdsmessig mange saker – gjengangerne. I tillegg til at slike gjengangere ofte rekker å pådra seg mange nye saker i distriktet på kort tid, risikerer distriktet også å få en jevn tilførsel av nye straffesaker fra andre distrikter dersom den enkelte også samtidig begår ny kriminalitet andre steder. Telemark synes å ha valgt en god strategi for bekjempelse av sine gjengangere og Buskerud oppfordres til å se hen til det arbeidet som er gjort der.

Fra Vestfold er det opplyst om at når de har store hendelser/store straffesaker, så sluker det all tilgjengelig etterforskningskapasitet og medfører at det nær sagt ikke er ressurser til å ta unna andre gjøremål. Dette er ikke heldig. I et så stort distrikt som Sør-Øst, må det legges til rette for et system – også på GDE nivå – for å også ta unna andre saker/andre gjøremål selv om det kommer en stor og krevende sak. Det må forventes at alle GDE'ene jevnlig vil ha større krevende saker til etterforskning, og det kan ikke medføre at de øvrige sakene på driftsenheten blir liggende brakk. Enheten må innrette seg slik at de både kan håndtere store saker samtidig med øvrig portefølje.

I Telemark gis det litt forskjellige tilbakemeldinger i forhold til kapasitet og funksjon i forhold til etterforskningen. Det er utfordrende for tjenestestedene utenfor Grenland at etterforskningsressursene stort sett er patruljepersonell med alt det medfører av annet arbeid og obligatorisk kurs/opplæring. Etterforskerne oppfatter på sin side at det kan være vanskelig å være så langt unna påtalejuristene og få tak i disse når behovet oppstår. I Grenland, utenom pri-teamet, gis det også tilbakemelding fra juristene om at kapasiteten på etterforskning er, eller iallfall fremstår å være, begrenset.

Statsadvokaten ser det som positivt at distriktet jobber med å ta grep for å søke en bedre oppgaveløsning og det vises til det omtalte forslaget om omorganisering av påtale. Dersom forslaget innføres, er vi svært spente på hvordan dette vil påvirke den konkrete straffesaksbehandlingen. Særlig vil vi bemerke at spesialavsnittet for påtale SO/BV ved tidligere inspeksjoner har levert gode resultater på sine sakfelt og statsadvokaten har en forventning om at kvaliteten på arbeidet i de aktuelle sakene opprettholdes også dersom SO/BV nedlegges og overføres til påtaleseksjonene nord og syd.

2.2 Rutiner for porteføljekontroll og prioritering av saker mv

Generelt:

På distriktsnivå er det ikke utarbeidet generelle rutiner for prioritering av saker utover det som følger av trekkreglene i distriktet. Prioriteringene baseres først og fremst på generelle direktiver/rundskriv fra overordnet påtalemyndighet, og "administrative frister" (mål og prioriteringsdirektiv, U18- saker, prioriterte voldssaker, saker hvor det benyttes varetekt, særreaksjonssaker). Lokal straffesaksinstruks (LSI) punkt 6.3.1 avsnitt 4 gir imidlertid føring om at det for enkelte prioriterte sakstyper skal settes frister for etterforskningsskritt og ferdigstilling av saken. Oppbygning av restanser skal unngås.

Det er gitt rutiner for behandling av klager i LSI punkt 6.4.5. Klager over bl.a. henleggelse skal snarest mulig oversendes overordnet påtalemyndighet såfremt den påtaleansvarlige ikke mener avgjørelsen skal omgjøres og i tilfelle selv har kompetanse til dette. I instruksjonen er det gitt føringer for merkingen av klager, hva klagen bør

inneholde av kommentarer til anførselen i klagen. Det skal sendes 0 oppfølging i BL både til den påtaleansvarlige og til påtaleleder når klager kommer inn. Formålet er å sikre at klager ikke blir liggende ubehandlet ved fravær hos påtalejuristen. Påtaleleder må vurdere om saken haster og eventuelt overføre behandlingen til annen påtalejurist, slik at frister ikke overskrides. Dette gjelder alle klager, både med eller uten omgjøringsfrist.

Det er ingen skriftlige rutiner knyttet til saker hvor henleggelsen er omgjort av statsadvokaten, men disse er og har alltid vært prioritert.

Rutiner som skal sikre kontroll oppimot foreldelse av straffesaker er inntatt i LSI punkt 6.2.2, herunder føring for varsling til jurist og krav om vurdering ved mottak av anmeldelse hvor gjerningstidspunktet ligger mer enn 12 måneder tilbake i tid. Det er videre føring for restansekontroll i saker som er eldre enn 12 måneder og det skal bl.a. vurderes hvorvidt det skal tas skritt for å avbryte foreldelsesfristen.

Det er egne rutiner for forelegg i LSI punkt 6.5.1.4.

Buskerud:

Påtaleseksjonen i Buskerud praktiserer de samme rutiner som tidligere ved at juristene hver måned mottar oversikter over den enkeltes saksportefølje hentet fra blant annet PAL Strasak. I tillegg sendes ukentlige saksoversikter til seksjons- og avsnittsleder påtale og utvalgte etterforskningsledere. Det sendes også ut oversikt over de mest aktive gjengangerne (mer enn 15 uavgjorte saker) til alle juristene og etterforskningslederne.

Siden forrige inspeksjon har Buskerud fristilt en erfaren politiinspektør fra ordinært sakstrekk slik at han kan ta spesielle saker, følge opp porteføljer som trenger det og være kontaktledd med lokale etterforskningsledere for blant annet å kunne "rydde" i BL-kurver, samt ha ansvar som møteleder OÅO.

Når det gjelder henlagte saker som omgjøres av statsadvokaten fanges sakene opp på straffesaksavsnittet når sakene kommer tilbake til seksjonen. Det produseres da en 0-oppfølging til påtaleansvarlig. Tidligere ble det også sendt en kopi til seksjonsleder, denne ordningen har opphørt "av seg selv" i forbindelse med omorganiseringer, men blir nå gjeninnført.

Etterforskning:

Drammen politistasjonsdistrikt:

PEL'ene går daglig igjennom innkomne saker og prioriterer og fordeler. PEL går jevnlig igjennom den enkelte etterforskers portefølje og veileder med tanke på prioritering av saker og gjøremål. PEL'ene som har ansvar for pri-voldssakene har ukentlig møter for å prioritere riktig på tvers av de to avsnittene i Drammen/Eiker og de har månedlige møter med pri-voldsjuristene om det samme.

Det sendes jevnlig ut oversikt over de mest aktive gjengangerne våre (mer enn 15 uavgjorte saker).

Hønefoss politistasjonsdistrikt:

Innkommne saker fordeles av seksjonsleder. Det avholdes ukentlige seksjonsmøter hvor porteføljen av de prioriterte sakene gjennomgås. Det avholdes eget møte mellom seksjonsleder og etterforskningsledere/gruppeleder forebyggende hver 14. dag. Saker

prioriteres etter alvorlighet, omfang og størrelse og i tråd med riksadvokatens rundskriv. Det er god dialog med påtalejurist for felles forståelse av hvilke etterforskningskritt som er nødvendige for å klargjøre sakens fakta.

Hallingdal politistasjonsdistrikt:

Seksjonsleder går hver dag igjennom innkomne saker og prioriterer og fordeler sakene ut til medarbeiderne. Saker og oppdrag de har startet ved politiarbeid på stedet (PPS) vil fordeles til den aktuelle patruljen for videre etterforskning. Seksjonsleder går igjennom den enkelte etterforskers portefølje jevnlig og veileder med tanke på prioritering av saker og videre etterforskningskritt. Frist sakene prioriteres fremfor andre mindre alvorlige saker.

Telemark:

Oversikt over pågående prioriterte vold-saker, U18-saker og restansesituasjonen i Telemark sendes ut omlag to ganger i måneden fra seksjonsleder påtale til juristene. I tillegg følges enkeltsaker opp direkte fra seksjonsleder påtale til jurist/etterforsker. Juristene får jevnlig tilsendt oversikt over saker registrert på seg (fokus på restanser på A og B-lista, altså saker under etterforskning/ferdig etterforsket). Om lag to ganger i året blir D-lista sendt ut og gjennomgått.

Porteføljekontroll av saker som ligger til etterforskning i Telemark utøves i det daglige av PEL. PEL har også en viktig rolle i forhold til oppfølging av den enkelte etterforsker sin portefølje. Viktigheten av god porteføljekontroll er gjennomgangstema i fagforum for etterforskning, som har møte fire ganger i året.

Foreldelsesfrister følges opp gjennom restansekontrollene. GDE'en forsøker å være særlig oppmerksomme på særlovgivning hvor det ofte er to års foreldelsesfrist, som for eksempel saker som gjelder lov om helsepersonell. Tjenesteenhet Grenland i nært samarbeid med påtale, benytter restanseaksjoner som metode for å jobbe med restanser. Aksjonene planlegges god tid i forveien med tanke på det eller de til enhver mest aktuelle straffesaksområdene.

Saker omgjort av statsadvokaten følges opp av den enkelte påtaleansvarlige. Grunnet kapasitetsproblemer hos etterforskning oppleves det til tider at slike omgjorte saker ikke alltid gis den nødvendige prioritet.

Vestfold:

Seksjonsleder påtale sender ut månedlige lister med oversikt over saker som er over 12 måneder eller oftere ved behov. Den enkelte jurist oppfordres til aktivt å bruke PAL som et porteføljestyingsverktøy. Seksjonsleder omfordeler porteføljer ved behov og gjennomgår selv lister fra PAL.

Statsadvokatens bemerkninger:

Som godt kjent, følger det av riksadvokatens årlige prioriteringsrundskriv hvilke saksområder som skal prioriteres på nasjonalt nivå og oppfølgingen av disse har distriktet gode rutiner for. I tillegg må distriktet på lokalt nivå ha et bevisst forhold til hvilke saker som skal prioriteres ut fra lokale hensyn, da hensyntatt tilgjengelige ressurser men også ut fra hvilke kriminalitetsområder som enten direkte eller indirekte kan resultere i andre lovbrudd som omfattes av den nasjonale prioriteringslisten.

Driftsenhetene synes i all hovedsak å ha gode rutiner for porteføljekontroll og vi har her det samme inntrykket som i 2019 og 2020. Utøvelse av god porteføljekontroll i praksis er viktig og helt nødvendig for å kunne foreta de riktige prioriteringene og for en god ressursutnyttelse. Det er således av stor betydning at både påtaleledelsen og den enkelte jurist til enhver tid har oversikt over hvilke saker som ligger i porteføljen. Tilsvarende gjelder for etterforskning. Det påligger ledelsen et særskilt ansvar å følge opp sine ansatte, herunder legge til rette for at den enkelte medarbeider har oversikt over egne saker, og for å eventuelt veilede og omfordele saker ved behov. Det synes som at alle driftsenhetene følger opp dette på en god måte med blant annet jevnlig utsendelse av lister til juristene over saker og konkret oppfølging der det trengs.

2.3. Rutiner og resultater (pr. 1. oktober 2021) for saksbehandling av saker med særskilte frister (straffeloven av 2005 §§ 272, 273 og 274 første ledd) og lovbrutere under 18 år, herunder hvordan etterforskningen av disse sakene er organisert

Buskerud:

Påtaleseksjonen:

Buskerud har egne jurister som har et særskilt ansvar for prioriterte voldssaker med frist og U18- saker. Det er 3 jurister som har ansvar for voldssakene, i tillegg til familievoldssakene (uten barn) og trygdebedrageriene. Årsaken til at de har ansvar for familievold er at dette ofte er saker som er relatert til voldskapitlene og for å sikre i langt større grad at det utarbeides etterforskningsplaner som følges opp. Grunnen til at trygdebedrageriene også ligger der er at dette er saker som ofte kan behandles enklere hvis man får et visst volum av saker pr. jurist. Videre er det 2 jurister som behandler U-18 sakene, hvorav den ene har ansvaret for Drammenssakene mens den andre har ansvaret for resten av Buskerud.

Det utarbeides og sendes ut regelmessig oversikt over innkomne saker og det er laget hurtigknapper i PAL som den enkelte kan benytte samt at man skal følge med i BL for å fange opp nye innkomne saker.

Oppklaringsprosent i voldssakene er bra, men saksbehandlingstid er ikke like bra. Det er etterforskning som bruker lengst tid på å etterforske og ferdigstille sakene. I snitt på de avgjorte sakene brukte etterforsker 116 dager, koordinering 26 dager og påtale 34 dager, men mye av tiden som registreres på koordinering er nok reell tid på påtale. Totalt dreier det seg ikke om mange saker (64 saker) som statistikken beregnes fra. Noen av sakene som er avgjort har tatt svært lang tid av sammensatte årsaker, bl.a. en sak med mange mistenkte som har tatt over 400 dager, og det slår hardt ut på statistikken.

Resultatene for U-18 sakene er bedre - høy oppklaring og nærmere kravet til saksbehandlingstid. Tidligere i år og foregående år har Buskerud holdt seg innenfor måltallene, men også her er det noen saker som er avgjort inneværende år som drar opp tallene i negativ retning. Fordelingen mellom etterforsker, koordinering og påtale er her henholdsvis 34 dager, 5 dager og 10 dager. Sykemelding for en av juristene har påvirket saksbehandlingstiden.

Etterforskning:

Drammen:

U18-sakene håndteres av forebyggende seksjon i Drammen politistasjonsdistrikt. Den 1. september 2021 ble det ansatt en PEL som fungerer frem til 1. mars 2022. Det vil bli lyst ut fast PEL etter dette tidspunktet. Tidligere har ikke forebyggende hatt noen PEL fordi det ikke har vært behov. Det siste året har Drammen derimot hatt flere svært alvorlige ungdomssaker som grove ran og grove voldshendelser med mange involverte som tilsier at sakene må etterforskes på en helt annen måte enn tidligere typiske U18-saker (eksempelvis naskeri og brukersaker).

De prioriterte voldssakene etterforskes av de to etterforskningsavsnittene i Drammen og Eiker ut fra hvor hendelsen er begått. De har god kontroll på disse sakene. PEL'ene som har ansvar for sakene har ukentlig møter for å prioritere riktig på tvers av avsnittene og de har månedlige møter med de aktuelle juristene om det samme. Det vises til det som er omtalt ovenfor under pkt. 2.1 og 2.2. Det er rapporteres om godt arbeidsmiljø blant etterforskerne, men mange av dem er relativt nye.

Kongsberg:

Fristsakene blir viet ekstra oppmerksomhet i BL med blant annet 0-oppfølginger. Alle U18-sakene blir kodet og satt ut på forebygger. Det avholdes jevnlig seksjonsmøter hvor fristsakene blir viet ekstra oppmerksomhet. Ved behov allokeres ressurser til de saker hvor man nærmer seg frist for å slutføre saken.

Hønefoss:

De prioriterte sakene er gjenstand for forsterket innsats. U18-saker håndteres av en forebyggende gruppe med egne etterforskere. Øvrige prioriterte saker tildeles egen PEL og dedikerte etterforskere.

Hallingdal:

Det er opprettet en forebyggende gruppe med Politikontakten som leder og en dedikert person fra denne gruppen har ansvaret for deltagelse i KOG (Konfliktrådets koordineringsgruppe) og ungdomsoppfølging/ungdomsstraff. Det siste året har denne personen vært i permisjon og seksjonsleder etterforskning har fungert i rollen.

U18-sakene blir fordelt på ulike etterforskere etter hvem som er på jobb når en ny sak kommer inn. En plan for etterforskningen blir lagt mellom etterforsker, jurist og PEL/seksjonsleder. Det har vært merkbart at dedikert jurist har vært sykemeldt. Saker har blitt liggende lengre enn tidligere, før vurdering av videre etterforskningsskritt eller ferdigstillelse av saken har kunnet skje.

De øvrige prioriterte sakene fordeles på samme måte etter hvem som er tilstede på jobb den aktuelle uken. En plan blir lagt med saksjurist, etterforskere og PEL.

Utfordringen med prioriterte sakene med frister er at flere ulike etterforskere må inn i samme sak for å holde kontinuiteten på etterforskningen oppe over tid. Nye personer kommer på jobb, mens andre går på langfri. Det kan gå bortimot 3 uker før de som startet etterforskningen er tilbake på dagtidjobb. Dette krever mye av de som settes på saken og mye av PEL. Etterforskere vil på nytt måtte sette seg inn i saken og den nye informasjon som er kommet i perioden vedkommende har vært fraværende. Det er fortsatt forbedringspotensial ved bruk av Indicia.

Telemark:

Påtale

6 jurister i Telemark har særansvar innenfor gitte fagfelt. 3 jurister leder etterforskningen av vold, mistenkelige dødsfall, savnet-saker og mishandling i nære relasjoner der barn ikke er fornærmet. En av disse tre har også ansvaret for sakene operativ etterforskning på Grenland genererer. 2 jurister har ansvaret for U18-sakene og 1 jurist håndterer gjengangerne.

Etterforskning

Det er bare etterforskningen ved Grenland politistasjon som er noe spesialisert. De øvrige etterforskningsenhetene trekker saker etter geografi. I Grenland trekker prisaks-teamet de samme sakene som pri vold-juristene, men etterforsker bare saker oppstått i Grenland.

Grenland har også prioritert å arbeide målrettet mot gjengangere og har 2 etterforskere som jobber med de til enhver tid 15 mest aktive kriminelle i Grenland. Videre har Grenland opprettet et team bestående av 4 personer til å jobbe målrettet mot de til enhver tid prioriterte kriminalitetsområdene ("operativ etterforskning"). Særlig er dette teamet aktive når det gjelder alvorlig/organisert narkotikakriminalitet og de har gjennomført flere større narkotikabeslag.

Vestfold:

Påtale:

I Vestfold har 3 jurister et særskilt ansvar for prioriterte voldssaker. Videre har 2 jurister ansvar for U18-saker og 2 jurister har ansvar for saker som gjelder vold i nære relasjoner. Disse juristene henter selv ut lister i PAL jevnlig og rapporterer til seksjonsleder.

Juristene på de prioriterte voldssakene har tett kontakt med etterforskerne, bl.a. for å sikre at de fastsatte fristene overholdes. Det tas kontakt med seksjonsleder ved behov, ved mangel på ressurser eller der det foreligger andre grunner som medfører at sakene ikke har tilstrekkelig fremdrift.

I U18-sakene gis tilbakemelding til seksjonsleder og leder etterforskning for særlig ansvar for U18-saker ved kapasitetsutfordringer med mer. Prioritering foretas i arbeidslogger i sakene og det er tett kontakt med etterforsker. PAL blir brukt aktivt.

Etterforskning:

Vestfold har dedikerte etterforskere til U18-sakene, men disse jobber også med mye annet. Det er mange saker som nærmer seg 42 dagers fristen eller som har overskredet fristen når de ferdigstilles på etterforskning og dette skyldes i enkelte tilfeller saken selv, men også begrenset etterforskningskapasitet.

Vestfold har i motsetning til Buskerud og Telemark valgt å skille etterforskning og forebyggende i U18-saker. Det er uheldig at politiet ikke har vært representert i KOG Vestfold på en god stund - i motsetning til KOG Buskerud og KOG Telemark - og det antas å ha påvirket både kvaliteten og effektiviteten på etterforskningen. Tidligere har det vært en forebygger som har vært politiets faste representant i KOG.

For øvrige pri-saker er det opprettet egne team med totalt 6 dedikerte etterforskere og 2 PEL-er som håndterer de mest alvorlige sakene. Disse teamene har i stor grad vært

opptatt med drapsetterforskning i 2021, men rakk å etablere gode rutiner i forkant av dette, som GDE Vestfold har nytt godt av. Som følge av dette har de prioriterte voldssakene i stor grad vært håndtert av de lokale etterforskningsenhetene. Det er et godt samarbeid med dedikerte jurister i disse sakene.

Felles resultater:

Oppklaringsprosenten for prioriterte voldssaker i perioden januar til og med september 2021 ligger på 59,9% for hele politidistriktet, som er bedre enn resultatet på landsbasis (51,4%). Tallene spriker noe for de ulike GDEene: Buskerud har best oppklaringsprosent med 65,3%, Telemark har 58,7% og Vestfold har 51,2%. Saksbehandlingstiden for disse sakene ligger gjennomsnittlig på 147 dager i distriktet, som er noe lengre enn landsbasis som ligger på 120 dager. Her kommer Vestfold klart best ut av GDE'ene med et gjennomsnitt på 87 dager, mot henholdsvis 121 dager i Telemark og 212 dager i Buskerud.

Oppklaringsprosenten for U18-sakene i samme periode er 83,2% for hele distriktet, som også er over landsbasis (80,8%). Her er det også noe variasjon mellom GDEene: Vestfold har best oppklaringsprosent med 86,2%, Buskerud har 83,7% og Telemark har 81,3%. Saksbehandlingstiden i distriktet ligger gjennomsnittlig på 37 dager, som er bedre enn landsgjennomsnittet på 40 dager. Telemark har gjennomsnittlig 23 dager saksbehandlingstid, Vestfold har 24 dager og Buskerud har 54 dager.

Statsadvokatens bemerkninger:

Politiet er gitt en saksbehandlingsfrist på 90 dager for behandlingen av de prioriterte voldssakene, jf. riksadvokatens mål og prioriteringsrundskriv (nr. 1/2021). Denne fristen har vært videreført i mange år og er godt kjent. Distriktet bruker gjennomsnittlig 147 dager, altså 57 dager mer enn fristen og det er ikke godt nok. I sær er det Buskerud som trekker saksbehandlingstiden opp. Statsadvokaten har en forventning om at distriktet – og særlig GDE Buskerud - gjør nødvendige grep for å få ned saksbehandlingstiden på de prioriterte voldssakene.

Når det er sagt, så oppklarer distriktet flere av de prioriterte voldssakene enn landsgjennomsnittet og det er veldig bra. Særlig Buskerud har en høy oppklaringsprosent. Vestfold har dårligst oppklaring blant de tre driftsenhetene og statsadvokaten har en forventning om at Vestfold bør klare å heve oppklaringsprosenten sin til om lag 60 %, noe Vestfold også selv har gitt uttrykk for.

Saksbehandlingsfristen for U18-sakene er som kjent 42 dager og her leverer distriktet gjennomsnittlig bedre med sine 37 dager. Dette er statsadvokaten meget fornøyd med. Imidlertid viser tallene at også her er det Buskerud som kommer dårligst ut, med gjennomsnittlig 54 dager. I den forbindelse har statsadvokaten merket seg at Buskerud har hatt til dels flere store og alvorlige ungdomssaker dette året og det vises til redegjørelsen om dette ovenfor. Oppklaringsprosent for U18-sakene er også god og over landsgjennomsnittet.

Oppsummeringsvis så oppklarer distriktet flere saker enn landsgjennomsnittet, men saksbehandlingstiden for prioriterte voldssaker er gjennomsnittlig for lang og dette krever tiltak. Det er viktig at distriktet ser på forholdet mellom oppklaring og saksbehandlingstid og gjør aktuelle grep for å balansere dette bedre.

Statsadvokaten vil i 2022 foreta en sakspesifikk inspeksjon hvor etterforskning av prioritert voldssaker med frist vil gjennomgå nærmere. Dette er allerede nedfelt i embetets fagledelsesplan for 2022.

2.4 Rutiner og resultater for behandling av saker som gjelder mishandling i nære relasjoner (uten barn/grensesnitt mot FEE), herunder antall saker til behandling pr. 1. oktober 2021 (fordelt på etterforskere og jurister)

Buskerud:

Som nevnt over, behandles disse sakene i Buskerud av de samme juristene som har ansvar for voldssakene med særskilt frist. Etterforskningsplaner skal benyttes og skrives i Indicia der det er behov. Mishandling i nære relasjoner har hatt fokus de siste tre år fra statsadvokaten i forbindelse med inspeksjonene, sakene skal prioriteres og vies særskilt oppmerksomhet. I perioden januar til oktober 2021 er det påtaleavgjort 35 saker, beholdningen av uavgjorte saker er 27 hvorav 9 ligger ubehandlet på påtale pr dato.

Telemark:

I Grenland etterforskes sakene som gjelder mishandling i nære relasjoner av pri-teamet. I resten av Telemark etterforskes sakene av de samme som etterforsker øvrige saker – generalister som jobber med alle typer saker. De tre juristene som er tilknyttet pri-teamet leder etterforskningen av mishandling i nære-sakene i hele Telemark.

Vestfold:

Etter statsadvokatens inspeksjon i 2020 ble saker om mishandling i nære relasjoner løftet opp som et av de prioriterte områdene. Disse sakene settes nå på dedikerte etterforskere som har ansvaret for pri-vold og mishandling i nære. Videre er det to jurister som trekker alle mishandling i nære sakene. Sakene er delt i nord og syd ved at en jurist trekker alle saker for Larvik og Sandefjord og en jurist trekker alle sakene for Tønsberg og Horten. Dette ble innført med virkning fra 10. april 2021.

Det skal rutinemessig opprettes etterforskningsplan i indicia. Dersom det av ulike grunner anses som unødvendig, skal det konfereres med ansvarlig jurist som tar den endelige beslutningen. En eventuell beslutning om å ikke opprette etterforskningsplan føres i BL for å ha notoritet. Når ny sak opprettes skal det lages en oppfølging til ansvarlig jurist, slik at juristen til enhver tid skal ha oversikt over hvor mange aktive saker det er.

Juristene opplever at etterforskernes fokus på denne type saker varierer noe fra stasjon til stasjon, hvor enkelte prioriterer denne sakstypen høyt og etterforsker sakene grundig, mens andre lar sakene ligge lengre enn ønsket. Manglende etterforskningsressurser medfører også at det i noen saker har tatt relativt lang tid å gjennomføre de ulike etterforskningskrittene og at noen saker har blitt liggende i flere måneder uten at planlagte etterforskningskritt har blitt igangsatt.

Det er jevnlig kontakt mellom jurister og etterforskere med særskilt ansvar for disse sakene, hvor fremdrift og e-plan er sentrale tema. Dedikert personell både på etterforsker og påtalesiden gir korte linjer og legger til rette for god porteføljekontroll.

Felles resultater:

Oppklaringsprosenten for mishandlingssakene for hele distriktet ligger på 30,3% og dette inkluderer også de mishandlingssakene som behandles på spesialavsnittet BVA/SEVO (saker med barn). Når det gjelder mishandlingssakene som behandles av GDE Telemark ligger oppklaringsprosentene på 24,2 %, for GDE Vestfold på 20,0% og for GDE Buskerud på 15,2 %.

Saksbehandlingstiden på disse sakene ligger for hele distriktet på gjennomsnittlig 153 dager. GDE Telemark har gjennomsnittlig 120 dager, Vestfold har 144 dager og Buskerud har gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 304 dager.

Pr. 1. oktober 2021 hadde distriktet samlet 190 mishandlingssaker til behandling, hvorav 94 av disse sakene lå på GDEene, henholdsvis 36 saker i Buskerud, 25 saker i Telemark og 33 saker i Vestfold. 11 av sakene i Buskerud var eldre enn 12 måneder og det samme var 2 av sakene i Telemark. Vestfold GDE hadde ingen saker som var eldre enn 12 måneder.

Statsadvokatens bemerkninger:

Vold mot barn og andre særlige sårbare fornærmede og mishandling i nære relasjoner er – som tidligere år - et av de prioriterte saksområdene i riksadvokatens årlige prioriteringsrundskriv, jf. rundskriv nr. 1/2021. Det innebærer at sakene skal gis forrang ved knapphet på ressurser uavhengig av hvilken organisatorisk enhet som i utgangspunktet er tildelt etterforsknings- og påtaleoppgaven. Det påligger politimesteren å sørge for ressursallokering som sikrer at de prioriterte sakene gis nødvendig oppfølging. Riksadvokaten presiserer at mishandling i nære relasjoner er et betydelig samfunns- og folkehelseproblem samt at *alle* overtredelser av straffeloven § 282 er omfattet av de sentrale prioriteringer, også de som ikke omhandler barn.

GDE'ene etterforsker som nevnt over de mishandlingssakene som ikke omhandler barn. Som allerede bemerket, så er det betydelige lavere oppklaringsprosent i disse sakene enn for distriktet som sådan, og det vil si enn for de sakene som pr i dag behandles av SO/BV (saker med barn). Tilsvarende er det også dårligere resultater hva gjelder saksbehandlingstiden på GDE Buskerud. Samtidig er det nå relativt sett få saker som er eldre enn 12 måneder på GDE (11 i Buskerud, 2 i Telemark og ingen i Vestfold) og det er et positivt trekk sammenlignet med fjoråret. Dersom den foreslåtte organisasjonsendringen blir gjennomført, har statsadvokaten en klar forventning om at dette vil heve kvaliteten på arbeidet på *alle* mishandlingssakene, også de uten barn.

Vi minner her om betydningen av etterforskningsplaner som styringsverktøy i disse sakene. Riktig bruk av gode etterforskningsplaner som innebærer bevissthet rundt hypoteser, bevistemaer og informasjonsbehov samt tidlige avklaringer av nødvendige gjøremål med frister, vil uten tvil bidra til å heve kvaliteten på etterforskningen. Det presiseres i denne sammenheng at saksbehandlingstid også er en kvalitetsindikator.

Tilsvarende som for de prioriterte voldssakene, vil statsadvokaten i 2022 også følge opp etterforskningen av mishandlingssakene. Dette er også allerede nedfelt i embetets fagledelsesplan for 2022. Vi vil da gå mer i dypden på arbeidet med disse sakene og ha en fagdag for relevant personell, herunder både jurister og etterforskere.

2.5 En orientering om hvordan politiet har fulgt opp statsadvokatens funn/tiltaksplan etter inspeksjonen i 2020 hva gjelder bruken av

etterforskningsplaner i saker om mishandling i nære relasjoner (uten barn/grensesnitt mot FEE), herunder implementering av konkrete tiltak lokalt, GDE og distriktsnivå

Generelt:

Etter inspeksjonen 2020 er etterforskningsplaner i saker som omhandler vold i nære relasjoner blitt et fokusområde i systematisk erfaringslæring på distriktsnivå i Sør-Øst politidistrikt i 2021. Fag- og opplæringsansvarlig (FOA) for påtale/etterforskning og hovedinstruktørene skal gjennomgå 5 saker på hver GDE med etterforskningsplan i innen utgangen av 2021. Formålet er å undersøke kvaliteten på etterforskningsplanene.

Forut for oppstart holdt FOA påtale/etterforskning et informasjons- og forankringsmøte for ledere i distriktet. Følgende punkter skal være i fokus ved saksgjennomgangen:

- Er det laget etterforskningsplan?
- Er det satt opp fornuftige hypoteser og bevistema?
- Er det satt opp etterforskningskritt med tidsfrister
- Hvem har satt opp planen? (PEL og PÅL sammen?)

Etterforskningsplaner har også vært tema på seksjonsmøter lokalt på de ulike påtaleseksjonene og etterforskerenhetene/fagnettverk mv. I Vestfold tar hovedinstruktør på etterforskning ut månedlige oversikter over disse sakene med kommentarer på etterforskningsplaner som sendes ut til seksjonslederne.

Statsadvokatens bemerkninger:

Vi tar redegjørelsen på dette punktet til etterretning. Det fremstår som at distriktet har laget en god plan for å øke bruken av og heve kvaliteten på etterforskningsplaner. Det bemerkes at GDE Vestfold helt klart har kommet lengst i å implementere planverket. GDE Buskerud og Telemark bes se hen til det gode arbeidet GDE Vestfold har gjort her.

Det vises for øvrig til det som fremgår under statsadvokatens merknader foran i punkt 2.4 om at det vil bli avholdt en saksspesifikk inspeksjon som omhandler mishandlingssakene i 2022 hvor vi også vil se nærmere på bruk av etterforskningsplaner.

2.6 Erfaringer og arbeid med påstand om å idømme elektronisk kontroll ved kontaktforbud (OVA) ved siden av eller istedenfor annen straff, jf. straffeloven §§ 57 og 58.

Generelt:

Politimesterens ledergruppe besluttet i ledermøte i 2020 å ha et særskilt fokus på OVA og det ble laget en plan for implementering av lokal rutine og kompetansehevende tiltak som skulle gjennomføres i 2021.

Buskerud:

Etter forrige inspeksjon har Buskerud plukket ut 2 jurister som skal ha en særskilt oversikt og kunnskap om tema og de har blant annet deltatt på fagdager. OVA har vært tema på parole på GDE og seksjonsledermøter på påtale. I tillegg har distriktet en meget aktiv familievoldskoordinator som bidrar med kunnskap og følger opp praktiske spørsmål hva gjelder OVA. Det er fremmet 4 saker på OVA siden siste inspeksjon her i Buskerud, hvorav en er aktiv og en er akkurat pådømt men ikke rettskraftig. I 2 saker ble det lagt ned påstand om OVA i tingretten uten at dette ble idømt, men avgjørelsene ble ikke anket.

Telemark:

Påtaleseksjonen og GDE Telemark har viet OVA større oppmerksomhet i 2021 sammenliknet med 2020, og det har gitt resultater. 3 personer er ilagt omvendt voldsalarm i samsvar med vår påstand i 2021. I ytterligere en sak ble OVA påstått, men ikke idømt av retten.

Erfaringer så langt viser at oppfølging i forbindelse med den mobile voldsalmen tar mye tid. Dette gjelder ikke bare begjæringer om ny behandling av OVA, men også en rekke praktiske problemstillinger som tekniske utfordringer med fotlenken, allergiske reaksjoner, behandling av søknader om å få komme inn i sonen og så videre.

Vestfold:

I Vestfold blir besøksforbud og OVA vurdert i alle saker om mishandling i nære relasjoner. Det har likevel, foreløpig, ikke vært saker hvor det har blitt nedlagt slik påstand. Vestfold har noen pågående saker hvor det er aktuelt å nedlegge påstand om OVA, og hvor etterforskningen er innrettet på dette.

Hva gjelder prioriterte voldssaker er det nedlagt påstand om OVA i 2 saker, men her fikk ikke påtalemyndigheten medhold i tingretten og sakene ble ikke blitt anket.

2 politiadvokater har deltatt på dagsseminar om OVA i regi av Oslo PD, samt seminar i regi av POD. Deltagelse på seminaret som ble arrangert av Oslo PD er også et av punktene som er satt opp som oppfølging av inspeksjonen.

Det antas at etterforskning og påtale er for lite på ballen når det gjelder å ta OVA med i saker og nedlegge påstand om det. Det er mange saker i distriktet som går for retten der vilkårene for OVA er tilstede, men hvor OVA likevel ikke blir påstått. Kapasitet på å utarbeide soner og vitne i retten har ikke vært noe problem så langt.

Statsadvokatens bemerkninger:

Påtalemyndigheten skal være en pådriver av kontaktforbud med elektronisk kontroll i de rette sakene og skal fortsatt å ha oppmerksomhet rettet mot å vurdere påstand om kontaktforbud med elektronisk kontroll, jf. riksadvokatens rundskriv nr.1/2021 pkt. IV nr. 3. Det vises også til riksadvokatens rundskriv om kontaktforbud med elektronisk kontroll, jf. rundskriv nr. 2/2019, med føringer for når reaksjonen skal vurderes påstått, og hva som må vurderes og forberedes i forkant av rettens behandling.

I riksadvokatens brev av 13. oktober 2020 vises det til velferdsinstituttet NOVAs rapport nr. 15/20 *"Omvendt voldsalarm" En evaluering av kontaktforbud med elektronisk kontroll (straffeloven § 57) i saker med vold i nære relasjoner* og særlig kapittel 8.3 hvor det bl.a. fremgår at det kan se ut som at ordningen kan ha en avskrekkende effekt både overfor potensielle voldsutøvere og også overfor utøvere som er idømt OVA. Det vises både til høy oppdagelsesrisiko for brudd samt at straffetrusselen i seg selv kan ha effekt. Også for fornærmede er det indikasjoner på at ordningen oppleves som et godt beskyttelsestiltak og at den øker fornærmedes livskvalitet og handlingsrom.

OVA gir ikke beskyttelse mot brudd på kontaktforbud via telefon, sosiale medier mv., men kan selvsagt både gi trygghet for fornærmede samt kunne ha en preventiv effekt i de tilfellene hvor det også er grunn til å frykte fysisk oppmøte.

Det er positivt at distriktet har iverksatt tiltak for å heve kompetansen og statsadvokaten forventer at oppmerksomheten rundt tematikken videreføres. Det er viktig at det er en god og felles forståelse av viktigheten av å legge til rette for å kunne bruke dette virkemiddelet både på påtale og på etterforskernivå. For at saksjuristen i det hele tatt skal kunne komme i posisjon til å være "en pådriver" som forventet av riksadvokaten, så betinger dette et godt forarbeid fra etterforsker.

Også her vises det til at det vil bli avholdt en saksspesifikk inspeksjon i saker om mishandling i nære relasjoner i 2022 hvor bruk av OVA og besøksforbud også vil bli gjennomgått, jf. embetets fagledelsesplan for 2022.

2.7 Rutiner og resultater for bruk av målrettet etterforskning med sikte på inndragning av utbytte

Generelt

Inndragning har vært tema på OÅO i 2021 og det er utarbeidet en egen tiltaksplan. Inndragning er omhandlet i lokal straffesaksinstruks punkt 6.3.5, føringene er av overordnet karakter og angir bl.a. at "dersom det kan bli aktuelt å inndra gjenstander eller utbytte fra straffbare handlinger skal etterforskningen på et tidlig tidspunkt innrettes mot å belyse inndragningsspørsmålet. For enkelte etterforskere er det gjennomført kompetansehevende tiltak/opplæring i regi av PHS. Inndragning av pengebeløp har også vært tema på påtales seksjonsmøter lokalt og på lokalt etterforskerforum.

Følgende tiltak på distriktsnivå er ikke fulgt opp:

- Innhente tall hver tredje måned-verdiinndragning
- Kompetansehevende tiltak rettet mot ordenspatroljen og FSI-utarbeide og "rulle ut" opplæring (inndragning)

I ny organisering av påtaleenheten er det foreslått at øko-seksjonen i større grad skal ta ansvaret for saker med stort inndragningspotensiale, samt i større grad bistå de generelle påtaleseksjonene underveis.

Felles resultater:

GDE Buskerud har i perioden januar til og med 1. oktober 2021 foretatt inndragning av pengebeløp i 11 saker med et samlet beløp på kr 409 100. 10 av disse sakene er narkotikarelaterte saker. GDE Telemark har i samme periode inndratt totalt kr 119 600 fordelt på 4 saker og GDE Vestfold har inndratt kr 44 934 fordelt på 10 saker.

Statsadvokatens bemerkninger:

Inndragning av utbytte skal stå sentralt i bekjempelsen av alle former for profittbasert kriminalitet, jf. riksadvokatens rundskriv nr. 1/2021. Med sikte på inndragning må politidistriktet og statsadvokatene være meget bevisst pengesporetterforskning allerede ved sakens innledende fase, jf. også Økokrims Veileder til effektiv inndragning (revidert 2018).

Det er således viktig at både etterforsker og påtale i de aktuelle sakene har fokus på inndragningsspørsmålet helt fra startfasen i etterforskningen. Statsadvokaten registrerer at det er gjort tiltak for å heve kompetansen og det er positivt, imidlertid er det fortsatt en del som gjenstår.

I forslaget til ny organisering av påtale er det skissert en egen seksjon for økonomi-, miljø og inndragning. Forslaget om egen seksjon for disse sakene, begrunnes blant annet med at politiet over tid har fått kritikk for å inndra for lite utbytte av straffbare handlinger og at distriktet nå har en unik mulighet til å organisere seg for bedre måloppnåelse. De lovbruddskategoriene innenfor vinningsfeltet som har størst inndragningspotensial foreslås derfor å trekkes av denne seksjonen. Statsadvokaten har en forventning om bedre resultatoppnåelsen dersom omorganiseringen gjennomføres som foreslått.

Riksadvokaten har allerede bestemt at de regionale statsadvokatembetene skal avholde en kvalitetsundersøkelse rettet mot inndragning annet halvår 2022, jf. riksadvokatens brev av 27. september 2021. Statsadvokaten vil også følge opp tema nærmere i neste års inspeksjon.

3. Gjennomgang av statistikkopplysninger

3.1 Oversikt over antall rettsdager for 2020 og for 2021 frem til inspeksjonstidspunktet

Buskerud:

	01.11.20	01.11.21
Behandlingen av "egne" saker:		
Antall hovedforhandlinger	252	316
Rettsdager i "egne" saker:		
- Hovedforhandlinger	287	371
- Fengslingsmøter	140	148
- Totalt antall rettsdager	427	519
Tilståelsesdommer:		
Antall		204
Oppnevningssaker:		
- Antall oppnevningssaker	11	17
- Antall rettsdager	12	24

(Tallet for antall fengslinger er ikke nøyaktig.)

Telemark:

*Oversikt over antall rettsdager for 2020 og for 2021 frem til inspeksjonstidspunktet.
Totalt antall rettsdager i 2020: 549*

Seksjon påtale Telemark 2020	Januar	Februar	Mars	April	Mai	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	Desember	Totalt
Antall hovedforhandlinger	32	35	13	4	15	24	5	8	38	45	49	26	294
Antall rettsdager													
Hovedforhandlinger (sum antall dager)	36	43	13	5	27	33	5	9	43	49	54	39	356
Fengslingsmøter (sum antall dager)	13	11	6	7	12	9	8	10	9	8	21	20	134
Andre rettsmøter * (sum antall dager)		1	2	1	9	1	0	2	1	2	1	1	21
Totalt antall rettsdager **	49	55	21	13	48	43	13	21	53	59	76	60	511
Oppnevningssaker													
Antall oppnevningssaker	1	9	0	0	0	1	0	0	3	0	3	3	20
Antall rettsdager -oppnevningssaker**	1	16	0	0	0	2	0	0	5	0	5	9	38
Kommentarer:													
* = Andre rettsmøter inkluderer tilståelsessaker, bevisopptak, rettslige avhør, domsavsigelser m.v. <u>hvor aktor møter</u>													
** = Også såkalte "halvdagssaker" teller som én dag													
*** = Hvor flere fengsles i samme sak, telles en sak for hver siktet													

Per 1.10.21: Totalt antall rettsdager: 316

Politidvokat:	Januar	Februar	Mars	April	Mai	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	Desember	Totalt
Antall hovedforhandlinger	32	38	31	24	13	32	13	9	22				214
Antall rettsdager													
Hovedforhandlinger (sum antall dager)	35	41	36	33	16	34	13	10	32				250
Fengslingsmøter (sum antall dager)	26	6	16	8	6	2	8	6	9				87
Andre rettsmøter * (sum antall dager)			1	2		1							4
Totalt antall rettsdager **	61	47	53	43	22	37	21	16	41	0	0	0	341
Oppnevningssaker													
Antall oppnevningssaker		2	2	2	0	1	0	0	1				8
Antall rettsdager -oppnevningssaker**		4	2	5	0	3	0	0	1				15

Vestfold:

Oversikt over antall hovedforhandlinger og rettsdager 2020

Januar -01.11.20 samleskjema	jan	feb	mars	april	mai	juni	juli	aug	sep	okt	nov	des	Totalt
Antall hovedforhandlinger	30	35	1	9	24	43	2	35	58	64	44		345
Antall rettsdager													
Hovedforhandlinger dager	39	39	2	13	27	57	2	31	68	67	49		394
Fengslingsmøter (sum antall dager)	17	10	10	5				4					46
Andre rettsmøter * (sum antall dager)	1	1	2	1									5

Totalt antall rettsdager **	57	53	14	19	27	57	2	35	68	67	49	0	448
Oppnevningssaker													
Antall oppnevningssaker	3	3		1	2	2	0	3	5	2	2	0	23
Antall rettsdager - oppnevningssaker**	5	4		1	2	5	0	3	7	2	2	0	31

*antall rettsmøter inkluderer tilstålessaker, bevisopptak, rettslige avhør, domsavsigelser m.v. hvor aktor møter.

** også halvdagssaker teller som en dag

*** Hvor flere fengsles i samme sak, telles en sak for hver siktet

Oversikt over antall hovedforhandlinger og rettsdager 2021

010121-311221 Vestfold	jan	feb	mars	april	mai	juni	juli	aug	sep	okt	Totalt
Antall hovedforhandlinger	38	53	44	57	39	34	6	25	40	31	367
Antall rettsdager											
Hovedforhandlinger dager	47	60	49	68	45	40	7	33	50	40	439
Fengslingsmøter (sum antall dager)	16	11	8	16	10	16	7	7	12	11	114
Andre rettsmøter * (sum antall dager)											
Totalt antall rettsdager **	63	71	57	84	55	56	14	40	62	51	Tot 553
Oppnevningssaker											
Antall oppnevningssaker	6	1		1	1	4		3	4	3	Tot 23
Antall rettsdager - oppnevningssaker**	8	1		1	1	7		4	4	3	Tot 29
Oppnevninger 6 års saker	2	1	1	3	3	3		1			Tot 14
Antall rettsdager 6 års saker	4	1	1	7	12	5		3			Tot 38

Statsadvokatens bemerkninger:

Antall rettsdager/rettsoppmøter fordelt på antall jurister ved den enkelte GDE fremstår godt innenfor forventet kapasitet.

3.2 Kriminalitetsutviklingen i 2021 – anmeldte lovbrudd som seksjonen trekker

Tabellene under viser saker der GDE Buskerud står som "eier" og registreringstidspunktet er i 01.01-30.09.2021:

GDE BUSKERUD	2021
ØKONOMI	290
VINNING	724
VOLD	675
SEDELIGHET	51

NARKOTIKA	386
SKADEVERK	192
MILJØ	30
ARBEIDSMILJØ	2
TRAFIKK	991
ANNEN	591
UNDERSØKELSESSAKER	209
Sum totalt	4141

Tabellene under viser saker der GDE Telemark står som "eier" og registreringstidspunktet er i perioden 01.01-30.09.2021

GDE TELEMAR	2021
ØKONOMI	186
VINNING	586
VOLD	657
SEDELIGHET	33
NARKOTIKA	411
SKADEVERK	181
MILJØ	7
ARBEIDSMILJØ	
TRAFIKK	845
ANNEN	697
UNDERSØKELSESSAKER	179
Sum totalt	3782

Tabellene under viser saker der GDE Vestfold står som "eier" og registreringstidspunktet er i perioden 01.01-30.09.2021

GDE VESTFOLD	2021
ØKONOMI	354
VINNING	657
VOLD	726
SEDELIGHET	27
NARKOTIKA	564
SKADEVERK	168
MILJØ	10
ARBEIDSMILJØ	
TRAFIKK	934
ANNEN	684
UNDERSØKELSESSAKER	183

Statsadvokaten bemerker:

Tallene viser en nedgang i anmeldte lovbrudd på alle tre driftsenhetene så langt i år, og særlig hva gjelder narkotika- og vinningskriminalitet.

3.3 Redegjørelse for seksjonens oppklaringsprosent

Oppklaringsprosenten ved GDEene er – som de to foregående årene – høy. Det er imidlertid noe større sprik enn i fjor med henholdsvis Vestfold og Buskerud på den ene siden som ligger på 75,0 % og 74,9 % og Telemark som har falt noe fra foregående år til 68,1% oppklaring.

3.4 Redegjørelse for seksjonens saksbehandlingstid

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for perioden januar til og med september 2021 varierer også noe mellom de tre GDEene; fra 117 dager (Telemark), 131 dager (Vestfold) og til 151 dager (Buskerud).

Statsadvokaten bemerker:

Saksbehandlingstiden er betydelig bedret fra i fjor, hvor den lå mellom 129 til 189 dager og det er positivt. GDE Buskerud har lengst saksbehandlingstid, men samtidig leverer de godt på oppklaring, jf. punkt 3.3 over.

3.5 Restansesituasjonen i sin helhet (ikke påtaleavgjorte som er mer enn 3 mnd og 12 mnd gamle) pr. 1.1.2019, 1.1.2020, 1.1.2021 og 1.10.2021**Buskerud:**

GDE BUSKERUD	01.01.19	01.01.20	01.01.21	01.10.21
Restanser > 3 mnd	1575	2534	1621	1621
Restanser > 12mnd	258	556	308	387

For påtaleseksjonen Buskerud er det berammet 122 hovedforhandlinger ut året og inn i neste år – frem til 1. mars 2022. Dette er ikke et så stort antall at det i vesentlig grad skal påvirke påtaleproduksjonen forutsatt dagens bemanning på seksjonen.

Telemark:

GDE TELEMAR	01.01.19	01.01.20	01.01.21	01.10.21
Restanser > 3 mnd	1367	1481	1114	1200
Restanser > 12mnd	285	341	154	274

Telemark oppgir at antall berammelser framover synes håndterbart ut fra tildelte ressurser.

Vestfold:

GDE VESTFOLD	01.01.19	01.01.20	01.01.21	01.10.21
Restanser > 3 mnd	1482	1446	1351	1558
Restanser > 12mnd	90	189	111	296

Statsadvokatens bemerkninger:

Restansene på sakene som er eldre enn 12 måneder har økt på alle tre driftsenhetene. Statsadvokaten er imidlertid ikke nevneverdig bekymret idet det klare inntrykket er at alle enhetene er bevisste på dette og synes å ha kontroll og en plan for å håndtere dette. Vi har fått opplyst at restansene allerede er på vei ned.

Videre fremstår porteføljen som "sunn" idet det er de "riktige" sakene som ligger der. Det vises her til at det særlig er få saker over 12 måneder som omhandler mishandling i nære relasjoner, jf. pkt 2.4 over.

3.6 Saker under behandling – påtaleavgjorte, men ikke rettskraftige – fordelt på alder

Status pr. 01.10.2021:

	TOTALT	0-3 MND	4-6 MND	7-12 MND	>12 MND
11490 Driftsenhet Buskerud	2 176	217	284	542	1 133
17178 Driftsenhet Telemark	1 654	192	207	427	828
17490 Driftsenhet Vestfold	2 212	162	306	702	1 042
Totalt Sør-Øst	8 215	925	1 152	2 151	3 987

Statsadvokaten bemerker:

Politidistriktet har fremdeles god kontroll på disse sakene, og det registres at det ligger omtrent på samme nivå som i 2020, som igjen var en viss nedgang fra 2019 (totalt sett).

3.7 Produksjon av 040-koder (antall påtaleavgjørelser og fordelingen mellom disse)

Tabellen under viser antall påtaleavgjorte forhold (mistenkt/siktet) på hver GDE i perioden januar 2020 – september 2021. Sakens eier er aktuell GDE

Orgenhet	2020	2021
11490 Driftsenhet Buskerud		
40 FORELEGG	885	475
41 SIKTELSE (TILSTÅELSESDOM)	688	565
42 TILTALEBESLUTNING	1482	1286
43 PÅTALEUNNLATELSE	329	261
44 KONFLIKTRÅD	82	42
Sum	3466	2629

Orgenhet	2020	2021
17178 Driftsenhet Telemark		
40 FORELEGG	791	598

41 SIKTELSE (TILSTÅELSESDOM)	472	314
42 TILTALEBESLUTNING	1617	1093
43 PÅTALEUNNLATELSE	402	309
44 KONFLIKTRÅD	51	35
Sum	3333	2349

Orgenhet	2020	2021
17490 Driftsenhet Vestfold		
40 FORELEGG	723	576
41 SIKTELSE (TILSTÅELSESDOM)	614	648
42 TILTALEBESLUTNING	1393	1282
43 PÅTALEUNNLATELSE	247	199
44 KONFLIKTRÅD	54	73
Sum	3031	2778

Statsadvokaten bemerker:

Antall påtaleavgjørelser sett i sammenheng med antall jurister på GDE'ene fremstår godt innenfor forventet kapasitet.

Statsadvokaten merker seg at alle enhetene har relativt få oversendelser til konfliktrådet og det antas at det er potensial for mer bruk av dette. Distriktet må rette oppmerksomheten på hvilke saker som er egnet for konfliktrådsbehandling og bruke dette i større grad der det er aktuelt.

Det fremgår også av embedets fagledelsesplan for 2022 at bruk av konfliktråd i distriktet vil være tema for neste års inspeksjon.

4. Statsadvokatens gjennomgang av saker og fagdagen

4.1 Alle saker fra 2021 (både påtaleavgjorte og under etterforskning) som gjelder mishandling i nære relasjoner (straffeloven §§ 282 og 283).

Vi gikk igjennom totalt 34 saker, henholdsvis 13 fra Buskerud, 9 fra Vestfold og 12 fra Telemark. Vi så på bruken av etterforskningsplaner, herunder hypoteser, beslutningslogg og frister, samt generell fremdrift, hva som anmeldes, bruken av besøksforbud og om mistenkte/siktede har andre forhold.

Ved saksgjennomgangen så vi klare forskjeller mellom GDE'ene. I Vestfold var det i det alt vesentligste etterforskningsplan eller besluttet av jurist at det ikke skulle være etterforskningsplan. Vi registrerte at Indicia brukes, at det settes opp hypoteser og at beslutningsloggen brukes.

I Buskerud var det gjennomgående lite bruk av Indicia-prosjekt i etterforskningen. Det forelå en del arbeidslogger i BL men de fremstod til dels ikke som adekvate. Flere saker manglet beslutningslogg og frister for gjøremål mv.

I sakene fra Telemark er hovedinntrykket at etterforskningsplanene ikke brukes aktivt og at det ikke settes frister for utførelse av gjøremål. Kodingen fremstår i hovedsak som riktig. Det var videre noe vanskelig å forstå hva som tar tid og hvorfor. Vi fikk et inntrykk av at jurist må styre sakene hele veien for at det skal etterforskes, selv når gjøremål/hypoteser/IB er satt opp. I all hovedsak var det sett hen til tidligere saker på mistenkte/siktede.

Funnene ved gjennomgangen av disse sakene stemmer overens med det statsadvokaten har erfart i tilknytning til vår deltagelse ved systematisk erfaringslæring i tilsvarende saker.

Som omtalt foran under pkt 2.5 så har GDE Vestfold kommet desidert lengst av driftsenhetene i å implementere distriktets planverk for å heve bruken av og kvaliteten på etterforskningsplaner. På distriktsnivå er det gjort et godt stykke arbeid her. Vår klare oppfatning er at GDE Telemark og Buskerud må gjøre det samme som Vestfold har fått til. Vårt inntrykk er at Vestfolds innsats i å forbedre bruken av etterforskningsplaner har gitt resultater i bedre kvalitet i arbeidet med disse sakene.

Inspeksjonen har generelt gitt grunn til bekymring for kvaliteten på etterforskningen av disse sakene. Det vises særlig til det som fremgår foran om lav oppklaringsprosent og lang saksbehandlingstid – det siste i sær for sakene som ligger under GDE Buskerud. Som allerede omtalt, så vil vi ha en sakspesifikk inspeksjon hva gjelder etterforskningen av disse sakene i 2022.

4.2 Alle saker fra 2021 (både påtaleavgjorte og under etterforskning) hvor man i løpet av etterforskningen har ansett det nødvendig/forberedt å kunne nedlegge påstand om elektronisk kontroll (omvendt voldsalarm) ved kontaktforbud under en rettslig behandling av saken.

Vi gikk igjennom til sammen 9 saker, hvor påtalemyndigheten enten har lagt ned påstand om omvendt voldsalarm (OVA) i domstolen eller hvor sakene er under etterforskning og det planlegges å legge ned påstand om OVA. I tillegg er det opplyst at distriktet har minst 4 saker til hvor det enten er idømt OVA eller lagt ned påstand om OVA men ikke fått medhold i retten.

Ved gjennomgangen av sakene som har vært til behandling i rettssystemet så har statsadvokatene ingen merknader til utfallet, ei heller til de sakene hvor det ikke er idømt OVA. Domstolen har i de tilfellene begrunnet avslagene ut i fra en konkret forholdsmessighetsvurdering. Ingen av sakene ble foreslått anket ved innsendelse hit, og statsadvokaten kan heller ikke se at noen av de aktuelle sakene burde vært anket.

Vi har ikke grunnlag for å mene noe om det nedlegges påstand om OVA i *alle* "de riktige sakene". Men vi ser det som svært positivt at det er en økning av saker siden forrige inspeksjon og vi minner om viktigheten av å huske på dette virkemiddelet og å tidlig innrette etterforskningen på det der det kan være aktuelt. Vi antar på generelt grunnlag at det kan være enda flere saker hvor vilkårene for OVA kan være oppfylt. Selv om det på kort sikt kreves ressurser å både forberede og å eventuelt følge opp gjennomføringen av OVA, minnes det om at dette virkemiddelet antas å ha effekt som et forebyggende tiltak – og der igjen – være ressursbesparende på lang sikt. Det vises også til statsadvokatens merknader under pkt. 2.6 over.

4.3 Dommer avsagt i 2021 hvor det er idømt inndragning (vinning; ikke kun gjenstandsinndragning).

Vi gikk igjennom totalt 20 dommer hvor det var idømt inndragning av vinning ved dom i 2021, herunder 3 fra Telemark, 10 fra Vestfold og 7 fra Buskerud. Ved gjennomgangen av dommene så vi særlig etter om det var beslaglagte penger som var inndratt, eller om det også var idømt utvidet inndragning eller vinning som ikke også var beslaglagt. Vi så også på om det eventuelt var beslaglagt mer penger enn det som ble inndratt i den enkelte sak.

Det var i all hovedsak narkotikaforhold som begrunnet inndragningspåstandene, ellers vinningsforhold. I flesteparten av sakene var det ikke egen post i tiltalen/siktelsen om salg, men det var gitt forklaring om salg og utbytte ved omsetning av narkotika. I 14 av sakene var det allerede beslaglagte penger som ble inndratt ved dom. I 5 av sakene var det ikke beslag, men det var gitt forklaring om utbytte fra straffbare handlinger.

En sak som gjaldt seriebedragerier skilte seg ut, ved at det ikke ble beslaglagt kontanter, men det ble begjært innsyn og beslag i innestående på to bankkonti tilhørende domfelte, og alt innestående ble inndratt som vinning. Godt jobbet!

Det vises for øvrig til statsadvokatens merknader foran under pkt. 2.7.

4.4 Alle saker fra 2021 (både påtaleavgjorte og under etterforskning) som gjelder overtredelse av straffeloven § 272 (grov kroppskrenkelse) og § 273 (kroppsskade).

Vi har gått igjennom 22 sakskomplekser, hvorav 7 fra Telemark, 7 fra Vestfold og 8 fra Buskerud med et særlig blick på fremdriften i sakene. 9 av sakene var henlagt for de aktuelle siktede. I de fleste av sakene fra Vestfold og Telemark var mye godt arbeid gjort i initialfasen. For Buskerud var initialfasen noe mer variert, men likevel mye godt også der.

Fremdriften i sakene i Vestfold var god og påtaleavgjørelsen kom raskt etter at saken var ferdig etterforsket - i all hovedsak innenfor saksbehandlingsfristen på 90 dager.

Hovedinntrykket fra sakene fra Telemark er at fremdriften også her var god. Det var et fåtall saker som var avgjort innen saksbehandlingsfristen, men det var i utgangspunktet grunner til overskridelsene, for eksempel ved at man ventet på erklæringer fra sakkyndige og at etterforskningens omfang forklarte tidsbruken.

I sakene fra Buskerud så vi generelt noe lavere fremdrift under etterforskningen uten at det alltid klart fremgikk hvorfor, og i noen saker så det ut til at forholdvis enkle etterforskningsskritt tar uforholdsmessig lang tid. 4 saker ble ferdigstilt innen fristen og også i de sakene vi gjennomgikk fra Buskerud er det gjort mye godt arbeid.

Som en oppsummering, fremstår sakskodingen i de gjennomgåtte sakene som korrekt. Det virker som om saksbehandlingsfristen bidrar til at sakene prioriteres og blir avgjort uten mye liggetid, selv om det kan synes å være noe forskjell i behandlingen innenfor de tre GDE'ene. Mange av sakene var avgjort innen fristen og i flere av sakene der fristen ikke er overholdt er det konkrete grunner til dette. Flere av sakene som er godt behandlet har også aktive etterforskningsplaner.

Viser for øvrig til statsadvokatens merknader foran under pkt. 2.3.

4.5 Saker som er henlagt med kode 065 (tvil om strafferettslig tilregnelighet) i 2021

I henhold til Riksadvokatens nye utilregnelighetsrundskriv (nr 2/2020 s 15-16) skal henleggelse på 065 være forbeholdt "*tilfeller hvor det er klare holdepunkter for utilregnelighet, typisk i form av en rettspsykiatrisk erklæring eller dokumentasjon fra helsevesenet.*" Det stilles altså ikke krav om at det skal foreligge en full judisiell erklæring for å bruke 065, men det må foreligge dokumentasjon som gir klare holdepunkter for utilregnelighet. Dersom det kun er holdepunkter for utilregnelighet, skal saken henlegges som følge av bevisets stilling.

Under vår inspeksjon av GDE'ene i 2020 ble det funnet en del henleggelse som avviker fra det ovennevnte rettslige utgangspunktet. Vi antok da at det i stor grad skyldtes at påtaleansvarlig ikke i tilstrekkelig grad har vært bevisst på at slike henleggelse krever *klare holdepunkter for utilregnelighet* og at dette må være *tilstrekkelig dokumentert*. Videre påpeker statsadvokaten at man under inspeksjonen i 2019 også så tendenser til at det var manglende dokumentasjon som ga grunnlag for å henlegge som følge av tvil om strafferettslig tilregnelighet.

Som flere store hendelser i 2021 har vist oss, er det særskilt viktig å ha et 1) tilstrekkelig fokus på saker hvor mulig utilregnelige gjerningspersonen begår kriminalitet hvor det er omstendigheter som kan tilsi fare for nye alvorlige integritetskrenkelser og 2) derigjennom ha et bevisst forhold til om – og i så fall hvordan og på hvilket grunnlag – slike saker kan henlegges av politiet.

I dette ligger det at politiet må foreta en grundig og konkret vurdering av tilregnelighetsspørsmålet i hver enkelt sak, og at det ikke er adgang til å anvende henleggelseskode 065 – tvil om tilregnelighet – *kun* basert på at koden er brukt i tidligere saker overfor samme gjerningsperson. Det bør også påses at det i den enkelte sak

skapes en form for notoritet omkring hvilke vurderinger som er tatt og hvilke konkrete dokumenter denne vurderingen baseres på, dersom det ikke fremkommer tydelig av andre dokumenter i saken (prejudisiell erklæring e.l.).

Vi fikk oversendt henlagte sakskomplekser med utspring i totalt 40 forskjellige gjerningspersoner, hvorav det var 9 forskjellige mistenkte/siktede fra GDE Buskerud, 18 fra Telemark og 13 fra Vestfold. Det ble gjort funn som tyder på at politiet fremdeles henlegger saker på bakgrunn av 065 til tross for at det ikke er tidsnære og klare holdepunkter for utilregnelighet på det aktuelle handlingstidspunktet. Dette ser man fra alle de tre GDE'ene. Under den muntlige gjennomgangen/fagdagen redegjorde vi for konkrete eksempler på dette.

Imidlertid har vi ved vår saksgjennomgang også sett mange gode eksempler på hvordan politiet med rette henlegger saker som følge av tvil om tilregnelighet på bakgrunn av både tidsnær og adekvat dokumentasjon, samt at man ved flere av tilfellene synes å følge opp vedkommende utenfor det rene straffesporet ved kontakt med den aktuelle kommunen eller helse/omsorgsinstitusjonen. Dette ser vi fra samtlige GDE'er, men kan virke særlig innarbeidet ved GDE Telemark. Eksempler på dette ble også gjennomgått muntlig.

4.6 Fagdagen

Fredag 26. november 2021 ble det som avslutning på inspeksjonen avholdt en fagdag (halv dag) hvor embetet hadde en gjennomgang av flere temaer, herunder bruk av 065 (tvil om strafferettslig tilregnelighet) som henleggelseskode, konfliktrådsbehandling, gjennomgang av nyere Høyesteretts praksis, endringer i håndboka mv. Fagdagen ble avholdt fysisk på Tønsberg politistasjon og streamet til flere tjenestesteder.

5. Oppsummering av inspeksjonen

Vi vil innledningsvis takke for tilretteleggingen av årets inspeksjon, og hvordan alle tre driftsenhetene har bidratt til dette. Vi har fått mye og god informasjon og hatt gode møter med ledelsene og gode samtaler med tilgjengelige jurister. Alt dette har vært svært nyttig - og ikke minst viktig - for at vi skal få et så godt bilde av oppgaveløsningen og arbeidssituasjonen på de tre driftsenhetene som mulig.

Hovedinntrykket vårt er at påtalekapasiteten på alle de tre driftsenhetene er bra, at arbeidsmiljøet er godt og at medarbeiderne trives i jobben sin. Den positiviteten vi så på dette området i 2020 står ved lag og det anser vi som meget bra og som en nøkkelfaktor for god oppgaveløsning. Det er viktig at distriktet fremover gjør sitt for å opprettholde denne gode bemanningen og positiviteten blant medarbeiderne.

Videre er god porteføljekontroll også en viktig faktor for god oppgaveløsning. Det vises her til at porteføljekontroll har vært et tema fra riksadvokaten på alle påtalemøtene i 2021. Det er viktig at driftsenhetene har gode rutiner som legger til rette for at den enkelte medarbeider kan gjennomføre god porteføljekontroll i praksis. Vi vil i den forbindelse også minne om kjerneoppgavene for påtalejuristene som er 1) lede etterforskningen, 2) påtaleavgjøre og 3) irettføre straffesaker. Det er viktig at den enkelte jurist innretter arbeidshverdagen sin med oppmerksomhet på disse kjerneoppgavene. Det er samtidig viktig at ledelsen legger til rette og veileder juristene om dette ved behov, og særlig de som ikke er så erfarne enda slik at man etablerer gode rutiner så tidlig i karrieren som mulig. Dette kan blant annet innebære at det legges til rette for periodevis skjerming av jurister for å eksempelvis påtaleavgjøre saker. Det er

viktig å ha jevnlig oppmerksomhet på påtaleproduksjon idet kvantitet også er en indikator for kvalitet, jf. riksadvokatens kvalitetsrundskriv nr. 3/2018.

Inndragning av utbytte er fortsatt noe distriktet må ha oppmerksomhet på og hvor distriktet må jobbe aktivt for å høyne resultatene. Som omtalt foran under pkt 2.7 så er det foreslått omorganisering med sikte på å bedre resultatene på dette området og vi ser frem til å se resultatene dersom forslaget innføres.

Avslutningsvis minner vi om at ledelsen i politidistriktet/enheten - på samme måte som i fjor - skal utarbeide en plan for å avhjelpe påviste avvik i straffesaksbehandlingen. Planen skal minst omhandle de tema som ligger under Den høyere påtalemyndighet å følge opp. Kopi av planen oversendes Politidirektoratet", jf. punkt 5 d) i riksadvokatens rundskriv nr. 3/2020 om sentrale mål og rammer for fagledelsen av politiets straffesaksbehandling.

Det vises i den sammenheng til statsadvokatens bemerkninger ovenfor under punktene 2 og 4, og det settes herved en frist for politiets utarbeidelse av utkast til tiltaksplan til **1. februar 2022**. Planen, som forventes å oppstille konkrete tiltak relatert til forbedringspunkter angitt i nærværende inspeksjonsrapport, bør begrenses til tiltak som politidistriktet mener at realistisk lar seg gjennomføre og implementere i løpet av 2022. Utkast til tiltaksplan oversendes til oss for gjennomgang innen nevnte dato, før den endelige planen ferdigstilles (da med kopi til Politidirektoratet).

Vi ser frem mot neste inspeksjon og ønsker lykke til i det videre arbeidet.

Med vennlig hilsen

Anne M. Katteland
Embetsleder

Vibeke Gjøslien Martins
Statsadvokat

Kopi:

Riksadvokaten

Politidirektoratet

Påtaleleder Kjell Johan Abrahamsen

Telemark: Guro Siljan, Dag Størksen og Sigrid Dahl

Vestfold: Ole Bjørn Sakrisvold, Øystein Holt og Knut Erik Ågrav

Buskerud: Per Morten Sending, Øyvind Aas og Tina Berg